

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Теоретико-методологічні проблеми психології

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи

за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія»
циклу загальної обов'язкової підготовки
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 053 «Психологія»

Черкаси – 2024

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри суспільних наук Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України (протокол 30 серпня 2023 року № 1).

Горенко Л. М.

Теоретико-методологічні проблеми психології [Методичні вказівки до виконання контрольної роботи за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія»] / Л. М. Горенко. – Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗУ, 2024. – 12 с.

У методичних вказівках викладені навчально-методичні матеріали, необхідні для самостійного виконання контрольної роботи з дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми психології» за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія»] / Л. М. Горенко. – Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗУ, 2024. – 12 с.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА.....	4
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ.....	5
ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ..	7
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	9
ДОДАТКИ.....	14

ВСТУП

Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми психології» за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія». Представлений посібник складається з трьох розділів, списку рекомендованої літератури та додатків. У посібнику викладено матеріали, необхідні для самостійного виконання контрольної роботи з дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми психології», подано інформацію щодо організаційно-методичного забезпечення самостійної роботи студента, вимог до оформлення контрольної роботи та вибору варіанту, теоретичних питань для виконання контрольної роботи.

Завдання, що становлять зміст контрольної роботи студента, охоплюють усю теоретичну структуру курсу дисципліни, і сформульовані так, що повною мірою дають змогу перевірити, як студенти засвоїли знання з культурології.

Кожен варіант контрольної роботи містить два питання. Усі варіанти рівнозначні за своєю складністю і потребують застосування широкого діапазону знань, спрямовані не на просте відтворення окремих аспектів тієї чи іншої проблеми, а вимагають активізації творчої мисленнєвої діяльності студентів.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Головною метою самостійної роботи студента є формування його пізнавальної активності, засвоєння ним основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості.

Основними завданнями самостійної роботи студента є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні встановлених стандартів.

Зміст самостійної роботи студента визначається навчальною програмою вивчення дисципліни, завданнями та рекомендаціями викладача.

Обсяги самостійної роботи окремого студента можуть значно виходити за межі навчальної програми, якщо це зацікавило його і у нього виникло

бажання (потреба) у поглибленні та розширенні знань з даної навчальної дисципліни.

Самостійна робота студентів охоплює: підготовку до аудиторних занять; виконання завдань з навчальної дисципліни протягом семестру; самостійну роботу; підготовку до всіх видів контрольних випробувань тощо.

Самостійному вивченню студентами курсу чи окремих його тем передують оглядові лекції, на яких розглядаються завдання та послідовність вивчення курсу, найбільш важливі та проблематичні аспекти дисципліни, особливості їхнього вирішення у сучасних умовах глобалізації освітньої діяльності.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ

Контрольна робота є самостійним видом роботи студента, передбаченим навчальним планом вивчення курсу «Теоретико-методологічні проблеми психології».

Контрольну роботу оформляють на аркушах формату А4 (210 × 297мм), виконують рукописним, машинописним (за допомогою комп'ютерної техніки) способом на одному боці аркуша білого паперу.

При машинописному виконанні контрольну роботу друкують через півтора інтервали, з розрахунку не більш 30 рядків на сторінці за умов рівномірного її заповнення та висотою літер і цифр не менш, ніж 1,8 мм. (кегель 14).

Текст слід друкувати, витримуючи параметри сторінок: верхній, нижній береги – 20 мм, лівий – 30 мм, правий – 15 мм. Під час виконання роботи необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості тексту.

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого зображення машинописним способом або від руки. Виправлене повинно бути такого ж кольору, як і основний текст.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями, передивитися записи, зроблені на лекціях.

На обкладинці необхідно вказати назву навчального закладу, факультету, предмету, що вивчається, шифр залікової книжки, прізвище, ім'я та по батькові студента (Додаток А).

Під час виконання роботи необхідно спочатку записати питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді повинні бути конкретними, написані державною мовою, акуратно оформлені.

У тексті контрольної роботи обов'язкове посилання на літературні джерела, перелік яких наводиться у списку використаної літератури. У список літератури вносяться праці, з яких запозичуються цитати, думки, статистичні дані, на які робиться посилання.

Бібліографічні посилання – це сукупність відомостей про літературне джерело, що використовується в тексті контрольної роботи. Джерела в списку літератури потрібно розташовувати згідно порядку посилань в тексті роботи чи алфавітному порядку. Посилання в тексті на джерела слід зазначати у квадратних дужках, порядковий номер джерела визначається згідно із списком літератури.

У кінці роботи необхідно вказати перелік використаної літератури. Зразок правил оформлення бібліографічного опису літератури наведений у додатку Б.

Виконана робота направляється у відділення заочного навчання на перевірку в строк, який вказаний у графіку виконання контрольних робіт.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання та вміння використовувати теоретичні знання на практиці.

Рівень знань студентів з дисципліни за підсумками виконання контрольних робіт оцінюється з огляду на наступні критерії:

1. Повнота та правильність виконання завдання – основний критерій.
2. Здатність студента диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання.

Контрольна робота з дисципліни «Культурологія» складається з двох теоретичних питань.

Обов'язковими вимогами до теоретичних завдань є: повна відповідь на питання; посилання на літературні джерела та їхній список.

Контрольна робота оцінюється: «зарахована», «не зарахована». У разі незарахування контрольної роботи вказуються причини цього. Контрольна робота може бути незарахована у випадках:

- виконано не той варіант контрольної роботи;
- теоретичне завдання виконане з порушенням вимог до нього;
- не виконано або не вірно виконано одне із завдань.

Отримавши незараховану контрольну роботу, студент зобов'язаний уважно ознайомитися із зауваженнями і внести в роботу відповідні зміни та

доповнення, усунути вказані недоліки. На обкладинці допрацьованої роботи необхідно вказати «Повторно» і направити її у відділення заочного навчання.

Студенти, які несвоєчасно направили контрольну роботу без поважних причин, на екзаменаційну сесію не викликаються.

Вибір варіанту.

Варіант контрольної роботи визначається за двома останніми цифрами залікової книжки студента, у відповідності з таблицею 1. Наприклад, номер залікової книжки 10045. Отже, варіант контрольної роботи – 45. За таблицею 1 визначаємо номери питань вказаного варіанту – 6, 26.

Таблиця 1

Таблиця вибору завдань

		Остання цифра шифру залікової книжки									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Передостання цифра шифру залікової книжки	0	1, 21	2, 22	3, 23	4, 24	5, 25	6, 26	7, 27	8, 28	9, 29	10, 30
	1	11, 31	12, 32	13, 33	14, 34	15, 35	16, 36	17, 37	18, 38	19, 39	20, 40
	2	1, 21	2, 22	3, 23	4, 24	5, 25	6, 26	7, 27	8, 28	9, 29	10, 30
	3	11, 31	12, 32	13, 33	14, 34	15, 35	16, 36	17, 37	18, 38	19, 39	20, 40
	4	1, 21	2, 22	3, 23	4, 24	5, 25	6, 26	7, 27	8, 28	9, 29	10, 30
	5	11, 31	12, 32	13, 33	14, 34	15, 35	16, 36	17, 37	18, 38	19, 39	20, 40
	6	1, 21	2, 22	3, 23	4, 24	5, 25	6, 26	7, 27	8, 28	9, 29	10, 30
	7	11, 31	12, 32	13, 33	14, 34	15, 35	16, 36	17, 37	18, 38	19, 39	20, 40
	8	1, 21	2, 22	3, 23	4, 24	5, 25	6, 26	7, 27	8, 28	9, 29	10, 30
	9	11, 31	12, 32	13, 33	14, 34	15, 35	16, 36	17, 37	18, 38	19, 39	20, 40

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Методологія у складі науки.
2. Методологічні та теоретичні проблеми. Порівняльний аналіз.
3. Рівні методологічного аналізу в науці.
4. Філософські позиції, що визначають місце та роль психічних явищ у світі.
5. Проблема віри в наукових дослідженнях. Гностицизм та агностицизм в об'єктивному пізнанні світу.
6. Наука та інші форми пізнання навколишнього світу.
7. Загальнонаукові принципи «класичного» наукового дослідження.
8. Наукове знання та його класифікація.
9. Наукове пізнання: підходи та методи.

10. Структура сучасного наукового знання.
11. Наукові факти та їх характеристика. Співвідношення гіпотези та факту.
12. Характеристика наукових теорій. Особливості їх побудови.
13. Питання істинності наукових знань: принцип верифікації та фальсифікації.
14. Закони в структурі наукового знання.
15. Етапи наукового дослідження.
16. Знаково-символічні засоби в життєдіяльності людей та в науці. Знак та символ: порівняльна характеристика.
17. Інформаційний детермінізм та його особливості.
18. Характеристика знаково-символічних засобів, які використовуються в науці.
19. Семіотичні дії та їх характеристика.
20. Проблеми, пов'язані з оволодінням науковими знаннями: валідність в організації наукового дослідження, інтерпретація знаково-символічних засобів, оволодінням змістом наукових знань.
21. Стадії розвитку науки.
22. Суб'єктивні та об'єктивні знання в теорії пізнання.
23. Наукова революція XX століття: перехід від некласичної до класичної науки.
24. Позитивізм як методологічний базис наукового пізнання.
25. Поняття парадигми та наукової революції за Т. Куном.
26. Теорія критичного реалізму К. Поппера та принцип фальсифікації гіпотез.
27. Концепція внутрішньої єдності логіки доведення та заперечення.
28. Прагматизм, фаллібілізм, релятивізм та операціоналізм в наукових теоріях.
29. Номіналізм, раціоналізм, реалізм та інтуїтивізм як методологічна основа науки.
30. Постнекласична стадія розвитку науки.
31. Постпозитивістське трактування науки.
32. Особливості психологічних знань.
33. Наукове та "ненаукове" психологічне знання.
34. Раціональна та емпірична психологія.
35. Асоціанізм як перший напрямок у психології.
36. Сучасне уявлення про теоретичні та емпіричні методи психології.
37. Моделюючий підхід в теорії пізнання та психологічні гіпотези.
38. Описова та пояснювальна психології як перша дихотомія в історії психології.
39. Морфологічна та динамічна парадигми в психології.
40. Природнича та гуманітарна парадигми в психології
41. Класична та некласична психологія.
42. Постнекласична парадигма в психології.
43. Зміст конкретно-наукового рівня методології психології.
44. Етапи побудови психологічних теорій.

- 45.Визначення психіки в контексті різних психологічних підходів (асоціативна психологія, структуралізм, гештальтпсихологія, функціональна психологія, біхевіоризм, психодинамічні підходи, вітчизняна психологія).
- 46.Психофізична проблема в психології.
- 47.Форми психологічних знань та їх характеристика.
- 48.Способи пояснення психічних явищ.
- 49.Закони в психології.
- 50.Проблема редукціонізму в психології.
- 51.Гносеологічні аспекти аналізу психічних явищ (за Л.С. Виготським, Б.Ф. Ломовим, М.А. Холодною).
- 52.Способи системно-структурного дослідження в психології (за Г.П. Щедровицьким).
- 53.Психологічна теорія, її функції та типи (за І.І. Ільєсовим).
- 54.Методологічні принципи психології. Відкритість системи.
- 55.Принцип детермінізму в психології.
- 56.Характеристика активності як базового принципу психології.
- 57.Принцип системності та його застосування у психології.
- 58.Принцип розвитку як один з основних принципів психології.
- 59.Принцип єдності свідомості та діяльності в психології.
- 60.Принцип історизму як один з принципів психологічної науки.
- 61.Категоріальний устрій психології. Базисні категорії та метакатегорії.
- 62.Категорія відображення у психології.
- 63.Особливості відображення як функції психіки. Підходи до визначення суб'єктивного відображення об'єктивного світу.
- 64.Рівні та характеристики психічного відображення (за Б.Ф. Ломовим).
- 65.Активність психічного відображення.
- 66.Поняття та структура діяльності.
- 67.Підходи до розуміння діяльності у психології.
- 68.Соціальна природа діяльності. Єдність свідомості і діяльності.
- 69.Предметність діяльності.
- 70.Проблема особистості в психологічній науці.
- 71.Становлення поняття "особистість" в психології. Теорії особистості.
- 72.Структура особистості.
- 73.Регулятори поведінки особистості (світогляд, спрямованість, характер, здібності).
- 74.Основні постулати теорії особистості.
- 75.Розвиток особистості.
- 76.Мотивація як психологічна категорія. Мотив-мотивація-мотиваційна сфера особистості.
- 77.Структура мотивації.
- 78.Основні класифікації мотивів та мотивації.
- 79.Теорії мотивації.
- 80.Відносини та спілкування як категорії психології.
- 81.Загальна характеристика спілкування.

- 82.Перцептивна сторона спілкування. Механізми формування образу партнера по спілкуванню.
- 83.Комунікація: засоби, структура та бар'єри.
- 84.Інтеракція як одна з сторін спілкування. Стилi (види) взаємодії у спілкуванні.
- 85.Психогностична проблема.
- 86.Психомотиваційна проблема.
- 87.Психопраксична проблема.
- 88.Психосоціальна проблема.
- 89.Психофізіологічна проблема.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології. Курс лекцій. / І.М. Ушакова – Харків: НУЦЗУ, 2016. – 213 с
2. Носенко Е.Л., Аршава І.Ф. Сучасні напрями зарубіжної психології: психологія особистості, підручник для студентів вищих навчальних закладів, / під редакцією академіка АПН України, доктора психологічних наук, професора С. Д. Максименка, Дніпропетровськ: Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, 2010. – 264 с.
3. Аршава І.Ф., Носенко Е.Л. Аспекти імпліцитної діагностики емоційної стійкості людини. – Д.: Вид-во ДНУ, 2008. – 468 с
4. Методологічні та теоретичні проблеми психології: навчальний посібник для слухачів та студентів вищих навчальних закладів / Корольчук М.С. и др. – К.: Ніка–Центр, 2008.– 336 с.
5. Максименко С.Д. Генезиса становлення особистості. – К.: Изд-во ООО «КММ», 2006. – 240 с. 10.Савчин М.В. Методологеми психології. – К.: Академвидав, 2013. – 224 с.
6. Савчин М.В. Духовна парадигма в психології. – К.: Академвидав, 2013. – 218 с.

Додаткова:

1. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології. – К.: Ельга, 2008. – 336 с.
2. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі. (В 2-х т.). – Т.1. Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології. – К.: Ваклер, 2002.
3. Психологічна енциклопедія. / Автор-упорядник О.М. Степанов. – К.:2006.
4. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології. (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату):. Навч.-метод. посібник. – К.: Ніка-центр, 2003. – 204 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з культурології
(назва дисципліни)

Студента (ки) 1-го курсу
1 групи
Спеціальності ____ «__»
Іваненка І.І.
Шифр 879

м. Черкаси – 2019 рік

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДЕЯКИХ ВИДІВ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ОПИСІВ

1. *Опис навчального посібника, підручника:*

– Болюбаш Я.Г. Вища освіта в Україні: [підруч.] / Я.Г. Болюбаш. – К. : Либідь, 2002. – 264 с.

– Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / [М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук та ін.]; за ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль, 2004. – 384 с.

2. *Опис статті з журналу, газети.*

– Андрущенко В.П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В.П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 5–9.

3. *Опис державних документів:*

– Про вищу освіту: [закон України, 17.01.02 р., № 2984-III] // ВВРУ, 2002. – № 20. – С. 134.

– Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу: наказ МОН України від 20.10.2004 р. / МОН України. – К., 2004. – № 812.

4. *Опис тез наукових конференцій:*

– Бойченко А.П. Вища освіта України в умовах трансформації суспільства / А.П. Бойченко // Сучасні тенденції освіти : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 15-16 лист. 2012 р.). – Київ: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2012. – С. 4–11.

5. *Опис періодичного видання:*

– Черних О.С. Вхідження України до загальноєвропейського простору вищої освіти / О.С. Черних // Вісник книжкової палати. – 2004. – № 5 (94). – С. 48–53.

6. *Опис словників:*

– Косар В.Б. Термінологічний словник / В.Б. Косар. – Х.: Прапор, 2008. – 530 с.

7. *Опис авторефератів дисертацій:*

– Вовчаста Н.Я. Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців пожежно-рятувальної служби: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.пед.н. : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Н.Я. Вовчаста. – Львів, 2010. – 25 с.

8. *Електронні ресурси:*

– Стратегія та сучасні тенденції розвитку університетської освіти України в контексті Європейського простору вищої освіти / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/education/higher/bolpr/strateg.doc.